

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

за најбољу социолошку књигу домаћег аутора у 2019. години

На основу члана 3 Статута Српског социолошког друштва и Правилника о Награди „Војин Милић“ жири за доделу награде за најбољу социолошку књигу домаћег аутора у 2019. години, у саставу проф. др Лела Милошевић Радуловић, проф. др Бранимир Стојковић и проф. др Жолт Лазар, већином гласова донео је одлуку да се награда додели **проф. др Слађани М. Драгишић Лабаш** за књигу **Самоубиство – различити дискурси**. Књигу је издао Универзитет у Београду – Филозофски факултет и Институт за социолошка истраживања 2019. године.

Књига Слађане Драгишић Лабаш *Самоубиство – различити дискурси* бави се анализом феномена самоубиства из социолошког, психолошког, психијатријског и филозофског дискурса. Вишегодишње бављење Слађане Драгишић Лабаш овим проблемом резултирало је студијом о друштвено важној, теоријски актуелној, а ипак недовољно истраженој теми. Реч је о комплексној анализи феномена самоубиства, која је теоријски веома добро утемељена, а емпиријски се ослања на значајне истраживачке налазе.

Основни циљ књиге је да осветли феномен самоубиства из различитих дискурса, а потом да прикаже епидемиолошке податке о самоубиству и истраживачке налазе о значајним ризичним и протективним факторима (из друштва, окружења, породице и личности) и да изнесе предлоге за превенцију.

Темељношћу и ширином увида у ово важно поље социолошког интересовања ауторка указује на специфичности феномена самоубиства, а предмету проучавања приступа на научан, систематичан и разумљив начин, наводећи да овом феномену приступа пре свега као друштвеном проблему. У складу са тим, фактори и модели превенције су важан део разматрања.

У циљу интердисциплинарног приступа суициду и његовог дубљег разумевања, ауторка конструише оригиналан приступ и тежи да поред социолошке осветли и друге теоријске перспективе, што представља посебну вредност студије. Кохерентности и утемељености студије доприноси и настојање ауторке да појаву сагледа у историјској перспективи, чиме се омогућава ваљано разумевање и објашњење актуелних стања.

Након увода, ауторка даје осврт на историју разлога самоубиства и социјалне реакције на тај чин, а потом приказује социолошке теорије о могућим узроцима

самоубиства, полазећи од Диркемове студије *Самоубиство* и наводећи разматрања „после Диркема“. „У питању су схватања самоубиства као свесне одлуке и друштвеног чина, социјалне девијације и кривичног дела, као имитације, потом као чина који може настати због немогућности остварења културних и економских потреба, због социјалних проблема и социјалног конфликта и живљења у тоталитарном или хиперпотрошачком друштву“. Ауторка истиче да је у последње две деценије унапређено истраживање самоубиства и самоубилачког понашања у друштвеним наукама, како у теоријском тако и у методолошком смислу и интердисциплинарности. Наводи да је Диркемов утицај и даље присутан и значајан за теоријски развој, али да се критика Диркемове теорије односи на истицање друштвених чињеница и социолошких варијабли у објашњењу самоубиства а запостављање повезаности са алкохолизмом и другим психоактивним супстанцама и менталним болестима, те да социолози настоје да конструишу нову теорију о самоубиству, укључујући сазнања других наука, као и нове факторе, поред оних који су до сада истраживани.

Посебно је значајна социолошка анализа где ауторка разматра повезаност социолошких варијабли (демографске и социоекономске факторе) са суицидом. Анализира се повезаност суицида и старости, пола, рода, брачног статуса, радног статуса, образовања, занимања, живљења у урбаним или руралним срединама, а потом и повезаност суицида и услова рада и злостављања на радном месту (мобинг). У жељи да обухвати сва важна питања када је реч о проблему суицида, ауторка у књизи анализира и мањинске и вулнерабилне групе и ризике за суицидно понашање код припадника етничких мањина и имиграната, инвалида, војника, ратних ветерана, ЛГБТ популације, затвореника и притвореника, виктимизованих особа, старијих особа, деце и адолесцената и особа оболелих од тешких соматских болести. Потом критички разматра утицај медија на суицидно понашање: размену информација о самоубиству путем интернета, кроз анализу сајтова који могу да подстакну или спрече самоубиство.

Ауторка критички разматра и психолошке теорије о самоубиству, а потом износи психијатријско разматрање суицидног понашања и истраживања. Након тога следи филозофско разматрање самоубиства – разумевање човека, смисла живота, смрти и самоубиства. Анализа се завршава дискусијом о еутаназији, где се дискутује о социолошким, филозофским, медицинским и правним аспектима ове појаве и наводе се истраживања ставова у различитим културним и друштвеним контекстима.

Слађана Драгишић Лабаш успешно користи различите изворе података, а књигу одликује и висока компетентност ауторке да резултате анализе преточи у конкретне препоруке. Након текста о превенцији самоубиства, националним програмима и

посебним програмима и стратегијама који се примењују у одређеном социјалном контексту, студија се завршава препорукама за одговорно извештавање у медијима.

Ауторка закључује да је феномен суицида, као и његове различите концептуализације, условљен многобројним факторима и често обојен контрадикцијама, што се може закључити анализирањем различитих дискурса кроз историју. Из социолошке перспективе, самоубиство није само индивидуални већ социјални чин, јер низ спољних фактора обликује одлуку о суициду о чему детаљно пише у књизи. Такође указује на проблем занемаривња ове теме које је почело у 20. веку и које је повезано са избегавањем признања да друштво увек носи одговорност за овај чин јер људи често одузимају сопствени живот због низа структурних, породичних и социјалних фактора, а не искључиво менталних болести, док се национални програми превенције реализују само у неким развијеним земљама. „Позитиван став према животу и налажење смисла живота, без обзира на менталне и физичке тегобе, *тражи* помоћ друштва, стално допуну у различитим институцијама, како секуларним тако и верским, као и помоћ социјалног окружења и породице.“

Књига Слађане Драгишић Лабаш представља значајан научни допринос на подручју социологије јер даје шири социолошки поглед на истраживани проблем. Повезивање историјског приступа, теоријског оквира и емпиријских налаза кроз компаративни преглед објединило је читаву анализу на импресиван начин. Тема којом се бави је изузетно актуелна, а значај анализираних проблема и начин писања привући ће пажњу не само социолога, већ и других научника. Како нивом научне анализе тако и квалитетним закључцима, предлозима и иницијативама ова студија ће бити од значаја не само за академску јавност, већ и за ширу читалачку публику, као и за друштвене актере у трагању за решењима овог значајног и комплексног друштвеног проблема.

Чланови жирија:

Проф. др Лела Милошевић Радуловић

Проф. др Бранимир Стојковић

Проф. др Жолт Лазар